ଘର ଅଗଣାରେ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ

ରଞ୍ଜନ କୁମାର ମହାନ୍ତ, ଦିଲ୍ଲୀପ ରଞ୍ଜନ ଷଡଙ୍ଗୀ,
ତୁଷାର ରଞ୍ଜନ ସାହୁ ଓ ଦେବାଶିଷ ଜେନା

କୁକୁଡାପାଳନ ଆମର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ଜଡିତ । କୁକୁଡା ପାଳନ ପାଇଁ ଅଳ୍ପ ମୂଳଧନ ଓ ଜମିର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡିଥାଏ ତଥା ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଲାଭ ମିଳି ପାରିଥାଏ । ଏହା ବର୍ଷସାରା ସ୍ଥିର ରୋଜଗାର ଯୋଗାଇଥାଏ । କୁକୁଡା, ଦାନାକୁ ଭଲ ପୁଷ୍ଟିସାର ଖାଦ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରେ । ପ୍ରାଣୀଜ ପୁଷ୍ଟିସାର ହିସାବରେ ଜୀବନର ସୃଷ୍ଟିରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜୀବନରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଣ୍ଡା ଓ ମାଂସର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ବଢୁଥିବା ପିଲା, ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳା ତଥା ବୃଦ୍ଧ ଓ ରୋଗୀଣା ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଧିକ । ଅତି ପୁରାତନ ସମୟରୁ ଗ୍ରାମାଂଚଳରେ ଲୋକମାନେ ପ୍ରାୟ ଘରେ ଘରେ କୁକୁଡା ରଖି ନିଜ ପରିବାର ପାଇଁ ପ୍ରାଣୀଜ ପୁଷ୍ଟିସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଥିଲେ । ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବର୍ଷକୁ ୧୮୦ଟି ଅଣ୍ଡା ଓ ହାରାହାରି ୩.୫ କିଲୋ ମାଂସର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ପ୍ରକାର ଭେଦ

କୁକୁଡା ସାଧାରଣତଃ ତିନି ପ୍ରକାର, ଯଥା ଅଣ୍ଡାଦିଆ (କଳିଙ୍ଗ ବ୍ରାଉନ୍, ହ୍ୱାଇଟ୍ ଲେଗହର୍ଣ୍ଣ), ମାଂସ ଉପଯୋଗୀ (ବ୍ରୟଲର, ଅସିଲ୍, କଡକନାଥ, ବ୍ଲାକ୍ ରକ୍) ତଥା ଉଭୟ ଅଣ୍ଡା ଓ ମାଂସ ଉପଯୋଗୀ (ବନରାଜା, ରେନବୋ ରୁଷ୍ଟର, ଆର.ଆଇ.ଆର.) । ଆଗରୁ କୁକୁଡାମାନେ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୧୦୦ଟି ଅଣ୍ଡା ଦେଉଥିଲା ବେଳେ ଏବେ କିଛି ଉନ୍ନତ କୁକୁଡା ବର୍ଷକୁ ୧୫୦ ରୁ ୨୬୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣ୍ଡା ଦେଉଛନ୍ତି । ଅଣ୍ଡାଦିଆ କୁକୁଡାମାନେ ୫-୬ ମାସରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୨ରୁ ୩ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣ୍ଡା ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏହାଛଡା ଦେଶୀ କୁକୁଡା ୩ ମାସ ବୟସରେ ୭୫୦-୧୦୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ହେଲା ବେଳେ ଉନ୍ନତ କୁକୁଡାମାନେ ୧.୨-୨ କିଲୋ ଓଜନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଆମ ଜିଲ୍ଲାରେ ଘର ଅଗଣାରେ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ ପାଇଁ ବନରାଜା, ରେନବୋ ରୁଷ୍ଟର, ଅସିଲ୍ ଓ କଡକନାଥ ଉପଯୁକ୍ତ ।

ହ୍ୱାଇଟ୍ ଲେଗହର୍ଣ୍ଣ

କଡକନାଥ

ବନରାଜା

ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । 'ବାର୍ଡ ଫ୍ଲୁ', 'କୁକୁଡା ବସନ୍ତ', 'ରାଣୀକ୍ଷେତ୍', 'କଲେରା', 'ମାଇକୋପ୍ଲାଜମୋସିସ୍', 'ମାରେକ୍ସ', 'ଗୁମ୍ବୋରୋ ବା ଆଇ.ବି.ଡ଼ି.', 'କକ୍ସିଡିଓସିସ୍', 'ସାଲମୋନେଲୋସିସ୍' ଆଦି କୁକୁଡାମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ । ଏହାଛଡା ପାଣିପାଗ ଅଥବା ଖାଦ୍ୟର ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତଥା ପାଣି ସଠିକ୍ ପରିମାଣରେ ନ ମିଳିଲେ ଏମାନଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନି ହୋଇଥାଏ । କୁକୁଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବୟସରେ ଟୀକାକରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ରୋଗ ସଂକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିବା ସହିତ ଅଯଥା ଖର୍ଚ୍ଚରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଥାଏ ।

ଟୀକାକରଣ

ବୟସ	ଟୀକାର ନାମ	ଉପାୟ	ମାତ୍ରା
୫-୭ ଦିନ	ରାନିକ୍ଷେତ୍ (F_1/ ଲାସୋଟା)	ଆଖି/ନାକ ପୁଡ଼ାରେ	ଏକ ବୁନ୍ଦା
୧୪ ଦିନ	ଗୁମ୍ବୋରୋ ରୋଗ (ଆଇ.ବି.ଡ଼ି.)	ଆଖି ବା ନାକ ପୁଡ଼ାରେ	ଏକ ବୁନ୍ଦା
୨୮ ଦିନ	ରାନିକ୍ଷେତ୍ (F_1/ ଲାସୋଟା)	ଆଖି ବା ନାକ ପୁଡ଼ାରେ	ଏକ ବୁନ୍ଦା
୬ ସପ୍ତାହ	କୁକୁଡ଼ା ବସନ୍ତ	ଡ଼େଣା ତଳେ	୦.୧-୦.୨ ମି.ଲି.
୮ ସପ୍ତାହ	ଘୁମାରୋଗ (ଆରଟୁବି)	ଚମଡ଼ା ତଳେ ବା ମାଂସପେଶୀରେ	୦.୫ ମି.ଲି.
୧୬ ସପ୍ତାହ	ଘୁମାରୋଗ (ଆରଟୁବି)	ଚମଡ଼ା ତଳେ ବା ମାଂସପେଶୀରେ	୦.୫ ମି.ଲି.

କୁକୁଡା ପାଳନରୁ ଲାଭ

ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ କୁକୁଡାପାଳନ କଲେ ଜଣେ ଚାଷୀ ୨୫ ରୁ ୩୦ ଟି କୁକୁଡାରୁ ବାର୍ଷିକ ୧୪,୦୦୦ ରୁ ୧୬,୦୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଭ ପାଇପାରିବ । କୁକୁଡା ମଳ ଉନ୍ନତ ସାର ରୂପେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ । କୁକୁଡା ପାଳିବା ପୂର୍ବରୁ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ପାଇଁ ଚାଷୀମାନେ ନିକଟସ୍ଥ ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସକ, କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ଅଥବା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କୁକ୍କୁଟ ବିକାଶ ସଂଗଠନ (ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ), ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସମ୍ପର୍କ କରନ୍ତୁ । ଖାଦ୍ୟ ଓ ପୋଷଣ ନିରାପତ୍ତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପ୍ରାଣୀଧନ ମିଶନ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ 'ଘର ଅଗଣାରେ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ' ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ୪୫ଟି ଚିଆଁ ସହିତ ଖାଦ୍ୟ, ପାଣିପାତ୍ର ଓ ରାତ୍ରି ରହଣିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଟ. ୧୫୦୦/- ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ ଇସ୍ତାହାର: ୧୯ (ଜୁଲାଇ ୨୦୧୯)
ସଂପାଦନା: ଡା. ରଞ୍ଜନ କୁମାର ମହାନ୍ତ
ସହଯୋଗିତା: ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ପଲାଇ, ସତ୍ୟ ରଞ୍ଜନ ରାଉତ ଓ ଅରବିନ୍ଦ ବିଶୋଇ
ପ୍ରକାଶକ: ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ, କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର କଟକ
ଭାକୃଅନୁପ-ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ଅନୁଷ୍ଠାନ, କଟକ
E-mail: kvkcuttack@gmail.com Website : www.kvkcuttackzpdvii.org

କୁକୁଡା ପାଳନ ପଦ୍ଧତି

ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅଳ୍ପ କୁକୁଡା ରଖି କୁକୁଡା ପାଳନର କୌଶଳ ଜାଣିବା ପରେ ଅଧିକ କୁକୁଡା ରଖିବା ଦରକାର । ଦେଶୀ କୁକୁଡା ଅପେକ୍ଷା ଉନ୍ନତ କୁକୁଡା ଅଧିକ ଯତ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାନ୍ତି । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟରେ କୁକୁଡା ପାଳନର କିଛି ପଦ୍ଧତି:

ବାସଗୃହ: କୁକୁଡା ପାଇଁ ଘର ଅଗଣାରେ ଏକ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ମାଟି ବା ସିମେଣ୍ଟର ନଡା ବା ଆଜବେଷ୍ଟସ ଛପରଯୁକ୍ତ ଘର ତିଆରି କରନ୍ତୁ । କୁକୁଡା ପିଛା ୧ ରୁ ୨ ବର୍ଗ ଫୁଟ ହିସାବରେ ଚଟାଣ ରଖି ୬ ଫୁଟ୍ ବା ଅଧିକ ଉଚ୍ଚତାରେ ଛପର କରନ୍ତୁ । ଘର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବାୟୁ ଚଳାଚଳ କରିବା ପାଇଁ ବିପରୀତ କାନ୍ଥରେ ୨ଟି ବଡ ଝରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୁକୁଡା ମଳରୁ ଆର୍ଦ୍ରତା ତଥା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ (ଆମୋନିଆ ବାଷ୍ପ) ଦୂର ହୋଇଥାଏ ତଥା ଶୁଦ୍ଧ ପବନ ମିଳିଥାଏ । କୁକୁଡା ଘର ଓ ତାର ପରିପାର୍ଶ୍ୱରେ ପାଣି କିମ୍ବା ଅନାବନା ଘାସ ଓ ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନା ଜମିବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

କୁକୁଡା ଚିଆଁର ଯତ୍ନ: ଦିନିକିଆ କୁକୁଡା ଚିଆଁ କୌଣସି ସରକାରୀ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ହ୍ୟାଚେରୀରୁ ଆଣନ୍ତୁ । ଘରେ ପହଂଚିଲା ପରେ ୨-୩ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଜି/ ମକାଗୁଣ୍ଡ ସହିତ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋଲାଇଟ୍/ ORS ପାଉଡର୍ ବା ଗୁଡ଼/ଚିନି-ଲୁଣ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ଚଟାଣରେ ୨-୪ ଇଞ୍ଚ ବହଳର ହାଲୁକା ଓ ଶୁଷ୍କ ପଦାର୍ଥ ଯଥା କରତଗୁଣ୍ଡ, ମୋଟା କାଗଜଗୁଣ୍ଡ, କୁଣ୍ଡା ଅଗାଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି (ଲିଟର) ବିଛାଇ ତା ଉପରେ ଖବରକାଗଜ ପକାଇ ସେଥିରେ ପ୍ରଥମ ୨-୩ ଦିନ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ଚାରି କଡ଼ ବନ୍ଦ ରଖିବା ପାଇଁ କାର୍ଡ଼ବୋର୍ଡ଼ ବା ଟିଣ ସିଟ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ତାକୁ ଗୋଲାକାର ଆକାର କରନ୍ତୁ । ପରେ ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା କୁକୁଡ଼ା ଦାନା ଆଣି ପ୍ରଥମ ୬ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । କୁକୁଡା ଆଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଘର ସଫାସୁତୁରା ତଥା ଚୂନରେ ବିଶୋଧନ କରି ରଖନ୍ତୁ । ଏହି ସମୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ବଲ୍ବ ଅଥବା ବ୍ରୁଡର ବ୍ୟବହାର କରି ତାଙ୍କ ଦେହର ତାପମାତ୍ରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଦରକାର । ପ୍ରଥମଦିନ କୁକୁଡା ଚିଆଁ ଆଲୋକରେ ରହିବା ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଗତିବିଧିକୁ ଭଲଭାବରେ ପ୍ରତି ଦୁଇତିନି ଘଣ୍ଟା ବ୍ୟବଧାନରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ବ୍ରୁଡରରେ ସଠିକ୍ ତାପମାତ୍ରା ଥିଲେ ଚିଆଁମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମିତ ସ୍ଥାନରେ ବିଛାଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦରକାରଠାରୁ କମ୍ ତାପମାତ୍ରା ମିଳୁଥିଲେ ଚିଆଁମାନେ ସମଭାବରେ ନ ରହି କେବଳ ବଲ୍ବର ତଳ ଭାଗରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ତଥା ଅଧିକ ତାପମାତ୍ରା ମିଳୁଥିଲେ ଚିଆଁଗୁଡ଼ିକ ବଲ୍ବରୁ ଦୂରେଇ ରହନ୍ତି । କାର୍ଡ଼ବୋର୍ଡ଼ଟି ୨-୩ ସପ୍ତାହ ପରେ କାଢ଼ି ଦେବା ଦରକାର । ଜନ୍ତୁ ମାନଙ୍କଠାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କୁକୁଡାମାନଙ୍କୁ ୩-୪ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାବଧାନତାର ସହିତ ରଖନ୍ତୁ ।

ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାଣି: ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ପାଣି ପିଇବା ପାତ୍ରରେ ପିଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ବଢିବା ସମୟରେ କୁକୁଡାମାନଙ୍କୁ ଗହମ, ମକା, ଚୋକଡ, ପିଡିଆ, ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଓ ଚୋପା ସହିତ ଧାତୁସାର-ଖଣିଜ ଲବଣ ତଥା ଲୁଣ ମିଶାଇ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ଭଲ ବଢିଥାନ୍ତି । ପକ୍ଷୀଖାଦ୍ୟ ଦେଲେ ଆଶାନୁରୂପ ଫଳ ମିଳିଥାଏ । ଛଅ ସପ୍ତାହ ପରେ ଆଉ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାନା ଉପରେ ନ ଛାଡ଼ି ତାକୁ ବାହାରେ ଚରିବୁଲି ଖାଇବାକୁ ଛଡ଼ା ଯାଇପାରିବ । ବାଡ଼ିବଗିଚାର ଚାରିପଟେ ତାରଜାଲି ବା ମଶାରି ଆବଦ୍ଧ କରି ଶାଗ, ରୋଷେଇ ଘରର ନଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ, ପୋକ ଓ ଜିଆ ଆଦି ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଅଳ୍ପଦାନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତୁ । ଅଣ୍ଡାଦେବା ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ସହିତ କ୍ୟାଲସିୟମ୍, ଫସ୍ଫରସ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ତଥା ଲୁଣ ମିଶାଇ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ଅଣ୍ଡା ପ୍ରାୟ ସବୁଦିନେ ମିଳିଥାଏ ଓ ଅଣ୍ଡାର ଓଜନ ଠିକ୍ ରହିଥାଏ । ଏହାଛଡା ପଥର ଚୂନ, ଶାମୁକା, ମାଛକାତି ଅଥବା ମାର୍ବଲ ଗୁଣ୍ଡ ଖାଇବାରେ ମିଶାଇଲେ ଅଣ୍ଡାର ଖୋଳ ଟାଣ ହୋଇଥାଏ, ଅଣ୍ଡାର ଉତ୍ପାଦନ ତଥା ଆକାର ବଢିଥାଏ । ମାଈ କୁକୁଡା ଅଣ୍ଡାଦେବା ଆରମ୍ଭକଲେ ୧୦-୧୫ଟି ମାଈ କୁକୁଡା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଡିରା ରଖି ଅନ୍ୟ ଅଣ୍ଡିରା ମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିଦେଲେ ମାଈ କୁକୁଡାଙ୍କୁ ଅଧିକ ଖାଇବାକୁ ମିଳେ ଏବଂ ଅଧିକ ଅଣ୍ଡା ମିଳିଥାଏ । ମକା ଥିବା ଦାନା ଅତି ପୁରୁଣା ହେଲେ ଅଥବା ପାଣିରେ ଭିଜି ରହିଲେ ଦାନା ଫିମ୍ପି ମାରିଯାଏ ଓ ସେଥିରେ ଆଫ୍ଲାଟକ୍ସିନ୍ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଫିମ୍ପିମାରିଥିବା ପୁରୁଣା ଦାନା ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ କାରଣ ସେଥିରେ ଥିବା ଆଫ୍ଲାଟକ୍ସିନ୍ ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗ କରାଇଥାଏ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଅଣ୍ଡାଦେବା ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତି ତଥା ମରିଥାନ୍ତି ।

ରୋଗୀଣା କୁକୁଡା ଚିହ୍ନିବା କିପରି?

ରୋଗୀଣା କୁକୁଡା ଖାଦ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଖାଉ ନ ଥିବ, ଦୁର୍ବଳ ଭଳି ଚାଲୁଥିବ, ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ବସି ଥିବ, ଘୁମେଉ ଥିବ, ପର ତଥା ମଳଦ୍ୱାରରେ ମଳ ଲାଗି ରହୁଥିବ ଅଥବା ନାକରୁ ପାଣି ଗଡୁଥିବ ତା ହେଲେ ରୋଗର କାରଣ ଯାଂଚ କରାନ୍ତୁ । ଝାଡାରେ ରକ୍ତ ପଡିବା ଅଥବା ଝାଡାର ରଙ୍ଗ ବଦଳିଲେ ମଧ୍ୟ ରୋଗର ସୂଚନା ମିଳିଥାଏ । ଦୁର୍ବଳ ତଥା ରୋଗୀଣା କୁକୁଡାମାନଙ୍କୁ ଅଲଗା ରଖି ତାଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯତ୍ନ ନିଅନ୍ତୁ ଓ ନିକଟସ୍ଥ ପଶୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେଇ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଚିକିତ୍ସା କରାନ୍ତୁ ।

ରୋଗ ପରିଚାଳନା

କୁକୁଡ଼ାମାନେ ବିଭିନ୍ନ କୃମିଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବା ସହିତ ବହୁତ ପ୍ରକାର ସଂକ୍ରମଣର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଋତୁ ତଥା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ତାପମାତ୍ରା ଏବଂ ଆର୍ଦ୍ରତାରେ ରୋଗ ଜୀବାଣୁ ମାନଙ୍କର ସଂକ୍ରମଣର ସମ୍ଭାବନା ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ବୀଜାଣୁ, ଭୂତାଣୁ ଏବଂ କବକ କୁକୁଡ଼ାଙ୍କୁ